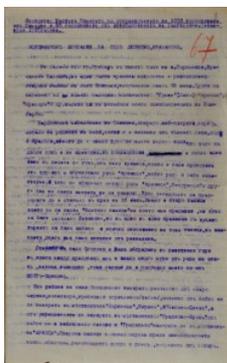


Осиковски Местен Комитет по отпразнуването на 1000 годишнината от Симеон и 50 годишнината от освобождението на България – м. Декември 1927г.

Историческо описание на село Осиково, Врачанско.



Не далеч от гр. Враца в южните поли на вр. Пършевица, Врачански Балкан, в една доста красива котловина е разположено старото село Осиково, наброяващо днес 23 къщи. Други са заселени в новите селища в местностите „Гувна“, „Лак“, „Аржища“, „Мрамор“ и др., където са се заселили след Освобождението на България. Вероятното заселване на Осиково, според най-старите хора жители на родното ни село, както и казаното от техните бащи, деди и прадеди, знаят да е имало заселени седем къщи. Откъде са дошли тук е неизвестно. В последствие е дошла една жена с децата си тук от село Ариянци, която е била прокудена от турците и образувала рода „Ариянци“, който род и сега съществува. И така се оформили четири рода „Ариянци“, „Пешуранци“ и други два на които имената не се помнят. Това заселване се предполага да е станало в края на 16-ти век. Имало е старо селище, което се казва „Влатино селище“, за което си има предание, че тук са били заселени Латиняни, но в едно сражение с турците първите са били избити и всичко унищожено в това селище, в което днес има само останки от развалини. Старото селище на село Осиково е било обградено с детствени гори, в които между хралупите им е имало много мухи от рода на осите, затова възможно, това селище да е получило името си от осите – Осиково. Из района на село Осиково се намират развалини от стари черкви, манастири, гробищни укрепления (табии), останки от които се намират в местностите „Църквище“, „Кирик“, „Бабин-Плас“, а от укрепленията се намират в местностите „Градишки-Врѣх“, от който се е наблюдавало селото и „Градището“ намиращо се в местността „Аржища“. Старото селище е имало черква преди освобождението която обслужва религиозните нужди и днес, направена от бигор. Както говорят старите хора е била построена когато къщите са били нарастнали на 10-12. Друго предание има да е направена, тогава когато са обитавали латиняни в селището „Влатино селище“. Според надписите нищо не може да се установи, затова че при един ремонт преди 150 години е било всичко заличено. Свещеници са стояли следните:

поп Стойко от село Горно-Озирво, поп Иван, поп Стоян, поп Васил от село Дупни-Врѣх днес поп Димитри от с. Осиково.

Училище е имало при черквата вероятно построено в началото на 19 в., а в последствие е имало училище в частни къщи. Първи учители тук в селото преди Освобождението са следните: учител Жуни от Софийските села, Лозан който не се знае откъде е и местен учител Гъонка П. Ханджийски, поп Антонов от гр. Враца, и Димитър Марков от с. Дупни-Врѣх. Характерно е че по това време обучението на учениците е ставало скрито от турската власт, като е казвано на учениците с излизането от училището да се прѣскаат брѣже в различни страни за да не забележи турската власт, понеже горили училищата където узнавали, че има такива. В последствие е направено училище, след като България е била освободена, направата е в 1887 год.

Вода за пиене селяните имали, която е доведена в селото посредством канализация, от кдето и днес от същото място се черпи талава изтичаща от местността „Глава“.

Новозаселващите се махали черпят вода от извприте „Варовитица“, „Чучур“, „Три-Кладенци“, „Церо“, „Мрамор“ и др.

По време на освобождението селото ни е било в куп и е наброявало около 100 къщи, от които 4 покрити с керемиди, 5 с плочи, около 30 покрити с шинди (дървени дъски), като и стените им са били направени от същото; останалите са били покрити със слама, шума и боклук. Всички къщи са били направени без прозорци и с по две три врати.

След освобождението населението се увеличавало чувствително и до сега има изселени повече от 100 къщи, в различни села на Дунавската равнина, напр. в с.Тлачене, Лютя, Вуковец, Пещан и др. Емигрирането е вследствие малкото и неплодородна балканска и камениста почва.

По време на освобождението е имало 5-6000 дек. земя, като населението се е занимавало с дърводелство (изработване на лопати, шиници, вили, държалета и др.) Сегашната обработваема площ е чувствително увеличена на около 14-15000 декара, понеже по-горните занаяти са изоставени и населението се занимава със земеделие, скотовъдство и дърварство.

Преди освобождението на пазар е ходено в Цариград, където са откарвали от търговци добитъка за продан; също ходено е в град Берковица и по после в град Враца.

Преди освобождението е имало революционна организация, в която са се били записали около 20-30 души; между тех са били Стоян Нодин, Павел Гацин, Пейо Васкин и др. Те са били организирани от Кърню Ценов – Касапина от град Враца. Но била осуетена в действията си. За четата на Христо Ботев също са се били записали хора от селото но пак осуетени, защото Стоян Заимов не възстанал във Враца. В опълченските дружини се са взимали участие хора от селото, но когато са научили, че Русите са дошли във Враца те се организирани и прогонили намиращите се турци в селото във от района му по направление към София. Руските освободителни войски са дошли за първи път в селото 2-3 дни след Димитровден 1877 година. Те са били около 30-40 души предимно конни войници (казаки), дошли от към град Враца. Не срещнали никаква съпротива и убити не е имало тъй като турците вече били прогонени; престояли 12 дена и заминали по направление към София. В селото не е имало заселени турци, а е имало турска къша (конач с чардак), където се спирали (комдисвали), когато дойдели в селото.

До Освобождението е стоял местен кмет (княз) Цветко Петков около 20 години; също и след Освобождението е стоял малко време, като след него кмет е станал Горан Иванов Данколов. Характерно през онова време е било начина на гласуване за кмет и пр. с боб, а сметките са водени на дърво с резки – рабош.

За учредително първо Велико Народно Събрание не е избран местен човек, а за Великото Народно Събрание през 1879 година е бил Иван Стоянов Рунчов. За първи път човек със завършено средно образование от селото е имало през 1907 година, а с висше образование през 1911 година.

В Сърбско-Българската война през 1885 година са взимали участие хора от селото около 40-50, от които е загинал един.

През Балканската война 1912-1913 година са взимали участие 206 души войници в която има загинали 14 души. Във Великата Общо-Европейска война от селото са взимали участие повече от 290 души, от които са загинали 41 човека. Построен паметник на падналите през войните няма.

След освобождението от турците населението почнало масово да се изселва от Старото

селище, като заселявали други части от района му понеже намирали по-добри условия за препитание, понеже заграбвали пустееща тогава земя и я обработвали. Така сега има оформени повече от пет махали, от които най-голямата е „Гумна“, в която се намират общинското управление, централното управление и пр. Сега населението на селото брои 208 къщи според последното преброяване от 1926 година. Разположението на селото като кръстопътен център между ж.п. станция Лакатник и село Вършец и съседните села, както и големината на селото даде възможност да се организира в образователно отношение. Така през 1920 година се откри пълна прогимназия при която има и пълноразвито първоначално училище; има такова и квартално, всичко две училища с 9 души учители, от които четирима учители и пет учителки обучаващи 217 деца и от два пола.

В селото има основани: кооперация – през 1920 година, занемарена от 4-5 години, Читалище, Подофицерска защита и Родна защита всички основани през 1927 година. Селото има едно общинско управление, в състава на което влиза и село Дупни-Врх от 1927 година. Също има държавен фелдшерски участък открит през 1920 година. Покрай района на селото минава ж.п. линия при ж.п. станция Лакатник. По-забележителни събития в селото и района му са ставали през – месец септември 1923 година. Така комунистите дошли от съседни села заедно с местни заели общинското управление и го държали два, три дни. След това пристигнали бойни сили откъм София разпъдила ги, като от комунистите паднали убити 4 души, от които четирима от други села и един от селото.

Председател на комитета: Димитър Симеонов

Секретар на комитета: Тодор Горанов

Членове на комитета: Васил Павлов, Димитър Петров, Никола Ценев, Димитър Цветанов.